

Muhasebe Eğitiminde Vak'a Kullanımı Geliştirme ve Uygulama Sorunları

Case Method in Accounting Education Case Development and Implementation Problems

Göksel YÜCEL *
Batuhan GÜVEMLİ **
Burcu ADİLOĞLU ***

ÖZ

Dünyada yüz yıllık geçmişi olan ve çok çeşitli ülkelerde kabul gören işletmecilikte vak'alara dayalı eğitim modeli ülkemizde ise yaklaşık altmış yıl önce ilk olarak kullanılmaya başlanmıştır. İngilizce "case" kelimesinin karşılığı olan "vak'a", karşılaşılmış gerçek bir durumu anlatır. İşletmecilik alanındaki vak'alar da mutlaka gerçek hayattan alınmış olmalı, katılımcılara bir karar alma sorusu yöneltilmelidir. Vak'ada doğru veya yanlış değil, en iyi karara ulaşmak esastir. Böylelikle katılımcıların ilgili işletmecilik konularını çok geniş perspektiften bakmaları sağlanmaktadır. Bu çalışmada, eğitimde kullanılacak iyi bir vak'anın temel özelliklerini açıklamak ve vak'a geliştirme ve uygulama sorunlarını ele almak hedeflenmiştir. Tüm bunlara ek olarak, bu çalışmanın bir diğer amacı da üniversitelerden bağımsız olarak kurulacak bir "vak'a geliştirme merkezi" ihtiyacına dikkat çekmektir.

ANAHTAR KELİMELELER

Vak'a Metodu, İşletmecilik Eğitimi, Vak'a Geliştirme

ABSTRACT

The case-based education model in business, which has a history of one hundred years in the world and is accepted in many countries, was first used in our country about sixty years ago. The word "case" describes a real situation that has been encountered. Cases in the field of business must also be taken from real life and should pose a decision-making question to the participants. It is essential to reach the best decision, not the right or wrong decision in the case. In this way, the participants are provided to look at the relevant business issues from a very broad perspective. In this study, it is aimed to explain the basic features of a good case to be used in education and to deal with case development and implementation problems. In addition to all these, another aim of this study is to draw attention to the need for a "case development center" to be established independently from universities.

KEYWORDS

M Case Method, Business Education, Case Development

Makale Geliş Tarihi / Submission Date 14.06.2022	Makale Kabul Tarihi / Date of Acceptance 10.08.2022
Atıf	Yücel, G., Güvemli, B. ve Adiloğlu, B. (2022). Muhasebe Eğitiminde Vak'a Kullanımı Geliştirme ve Uygulama Sorunları. <i>Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi</i> , 25 (25. Yıl Özel Sayısı), 382-389.

* Prof.Dr., Türk Alman Üniversitesi, gokselyucel@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1940-8789

** Prof.Dr. İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa, bguvemli@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-2985-5198

*** Prof.Dr., İstanbul Üniversitesi, adiloglu@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0001-9680-1408

1. ÇALIŞMANIN AMACI

Türkiye’de muhasebe eğitimi nasıl yapılmalıdır? Bu soru, 1979 yılında düzenlenen ilk Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu’nda Prof. Dr. Mustafa Aydın Aysan tarafından bir bildiri ile yanıtlanmaya çalışılmıştır. Günümüzde de aynı soru geçerliliğini korumaktadır. Türkiye’de muhasebe eğitiminin etkinleştirilmesi, daha ileriye götürülmesi ve ülke ekonomisine ve toplumsal yaşama katkısının artırılması için bundan kırk yıl önce başlatılan sempozyumlar serüveninde, eğitim metotlarının tartışılması öncelik taşımaktadır.

Dünyada yüzyıllık bir geçmişi olan “vak’a metodu”nun Türkiye’de muhasebe eğitiminde verimli biçimde kullanılabilmesi için bu alandaki bilinirlik, vak’a geliştirme sorunları ve uygulama güçlükleri konusunu incelemek, metodu yaygınlaştırmak için önerilerde bulunmak, bu çalışmanın temel amacıdır.

2. VAK'A METODU HAKKINDA

Vak’a metodu, ilk olarak 1880’li yıllarda Christopher Langdell tarafından, Harvard Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nde hukuk dalında uygulanmış, sonradan tıp ve sosyal bilimler eğitiminde kullanım alanı bulmuştur. (Aktuğlu vd, 1979: 292). 1921 yılında Harvard Business School (HBS) tarafından başlatılan işletmecilikte vak’alara dayalı eğitim bu okulun başarısına büyük katkıda bulunmuş, ilerleyen yıllarda Dünya’da geniş kabul görmüş, ülkemizde ise 1954 yılında HBS akademik desteği ile kurulan İşletme İktisadi Enstitüsü’nde eğitim yöntemi olarak kullanılmaya başlamıştır. (Harvard Business School, 2021; Yalçınkaya vd, 2020: 9)

Vak’a (case) esas olarak gerçek hayattan alınma, karar almaya yönelik işletmecilik durumlarıdır. Dolayısıyla işletmeciliğin değişik alanlarında (pazarlama, üretim, insan kaynakları, finansman ve muhasebe gibi) eğitim amaçlı olarak kullanılabilir. (Harvard Business School, 2021; Yalçınkaya vd, 2020: 9)

Yöntemin büyük başarısına rağmen ülkemizde çok çeşitli nedenlerle vak’a kullanımı azalmış, ancak son yıllarda değişik kurumların bu konuyu yeniden gündeme getirdiği gözlenir olmuştur. Bununla birlikte bu iyi niyetli çalışmaların bir bölümünde konuya hakimiyetin tam olmadığı ve bunun da vak’a yönteminin özüne zarar verdiği gözlemlenmektedir. Bu eksikliğin vak’a kelimesinin yazılmasından, telaffuzuna kadar yansıdığı görmek mümkündür.

Vak’a İngilizce “case” kelimesinin Türkçe karşılığıdır. Zaman zaman “örnek olay” biçiminde isimlendirildiği görülmektedir. Oysa ki, “olay” hadise kelimesinin karşılığıdır. Vak’a ve hadise arasındaki temel fark ise kapsadığı süreye ilişkindir. Vak’a bir süreci, hadise ise kısa bir anı tanımlar. Keza kelime “vak” ve “a” şeklinde iki heceden oluşur. Bunu ayırt etmek için de kesme işareti kullanılır. Geçmişteki sözlükler bu konuya önem verirken¹, Türk Dil Kurumu kesme işaretinin bu biçimde kullanılmasını sonlandırmış, bunun sonucunda da 2020’den bu yana yaşadığımız pandemi ortamının haberlerinde “vak’a” kelimesini doğru telaffuz edemeyen örnekler gözlemlenmeye başlanmıştır.

Türkiye’de vak’a metodu ile eğitim, ilki 1956 yılında düzenlenen “İşletme İdaresi Programı” ile başlamış, işletmelerin yöneticilerine yönelik bu on haftalık programdan sonra, 1957-58 yılından itibaren lisans mezunlarına yönelik bir lisansüstü program olarak düzenlenen yine İşletme İktisadi Enstitüsü bünyesindeki “İşletmecilik İhtisas Programı”nda otuz yıl kadar çok etkin biçimde devam etmiştir. (Aysan vd., 2021: 3-24)

Vak’a sadece bir eğitim malzemesi değil, aynı zamanda bir ampirik (deneysel) araştırma stratejisidir (Yücel, 1990: 67). İşletmecilikte bilimsel araştırmalar değişik biçimlerde sınıflandırılabilir. Kanı, ampirik, arşiv ve analitik araştırma biçiminde yapılacak bir sınıflamada vak’a çalışmaları saha ve laboratuvar çalışmalarının yanında üçüncü bir deneysel alanı oluşturur (Buckley vd., 1980: 47).

Vak’a çalışması yapılırken, önceden belirlenmiş bir tasarım veya kontrol sistemi yoktur. Çalışmanın önceden planlanması söz konusu olmadığı gibi, araştırmacının olayların gidişini etkilemesi de söz konusu değildir. İyi bir vak’a çalışmasında araştırmacı çok ayrıntılı bilgi toplmalıdır. Bu bilgilerin çoğunluğu “ileride gerekebilir” varsayımıyla toplanır. Vak’a çalışması sırasında bilgi toplama safhası sona erip, araştırmanın ilerideki aşamalarına geçildiğinde bazı bilgilerin toplanmamış olduğu görülebilir. Bu nedenle vak’a çalışması sırasında araştırmacı çok sayıda nicel ve nitel bilgiyi toplamayı hedef alır.

Vak’a ile eğitim, bu bilimsel çalışma ürünün sınıf içinde kullanılmasıdır. Tüm gereklerine uygun biçimde yürütülen vak’a metodu ile eğitim almış kişilerin bu yöntemden çok iyi biçimde yararlandıklarına yönelik sayısız gözlem vardır. (Örnek olarak bakınız: Ek1)

3. BİR VAK'ANIN TEMEL ÖZELLİKLERİ

İşletmecilik vak’aları değişik biçimde sınıflanabilir. Aşağıda örnek olarak sunulan grupta vak’alar sınıf içi tartışmalardaki kullanımı esas alınarak tanımlanmıştır. (Sarıkamış, 1973: 8)

¹) Örnek olarak Kamus-i Türkî, s.1497, Lehçe-i Osmani, s.1441, Yeni Türkçe Lugat, s.774 ve benzerleri

Hız verici vak'alar:

Bu tür vak'alarda öğrencilerin ilgisini çekecek bir problem veya buna bağlı yan problemler vardır. Ancak bunların çözümü için yeterli gerçekler vak'aya koyulmaz. Öğrenciler mevcut bilgileri kullanarak veya kendi bilgi ve tecrübelerinden yararlanarak çözüme ulaşmaya çalışırlar. Bu tip bir vak'a öğrencinin kendi sezgi ve düşüncelerini kullanmasına ve daha çok varsayımlar yapmasına imkan verir. Bir işletme probleminin çözümü için yeterli gerçeklerin toplanmadığı veya öğrenci tecrübelerinin çözüme katılması istendiği durumlarda hız verici vak'alar iyi bir eğitim aracı olabilir.

Yönetim usullerini tasvir eden (betimleyen) vak'alar

Bu tür vak'alarda öğrenciye uygulamada kullanılan bir yöntem ve teknikler öğretilmesi amaçlanır. Bu tür vak'alarda da çözüm bekleyen problemler bulunabilir. Ancak vak'anın ağırlık merkezini yöntem ve tekniklerin anlatılması oluşturur. Bu nedenle vak'anın öğreticilik yönü ön plana çıkar.

Bazı durumlarda öğrenciye bir yöntem veya tekniğin bir okuma notu veya anlatımla verilmesi de mümkündür. Ancak her aldığı bilgiyi şüphe ile karşılayan işletme öğrencilerine, konuların bir vak'a ile anlatılması daha faydalı olabilir.

Sistemli analize olanak sağlayıcı vak'alar

Eğitimde en yaygın biçimde kullanıldığı gözlemlenen vak'a türü budur. Bu vak'alarda sınıf tartışmasını gerekli kılan bir veya daha fazla problem vardır. Problemlerin ortaya çıkışı ve çözümlenmesinde kullanılacak gerçekler, gerçek iş hayatında olduğu kadarıyla vak'ada yer alır. Öğrencilerin, kendilerini yöneticilerin yerine koymasını sağlayacak bilgiler de vak'anın hikayesini tamamlar. Bu türdeki vak'alar ile, öğrencinin işletmecilik durumunu sistemli biçimde analiz etme, problemleri bulma ve çözüm üretme yeteneklerini geliştirmeleri amaçlanır.

Ancak bunların tümünde esas olan vak'aların gerçek hayattan alınmış olmalarıdır. Bunun için de bir vak'a yazarının verileri bir işletmeden alması ve bunu da işletmeye onaylatması gerekir.

Vak'a'da işletme adı, eğer onay varsa, verilebilir veya değiştirilerek yazılabilir. Gerektiğinde katılımcıların veya öğrencilerin ilgisini çekecek, ancak konunun gerçeklerini bozmayacak bir senaryo ile desteklenebilir. Ancak kesinlikle vak'a yazarının işletmecilik durumu ile ilgili kişisel görüşlerini yansıtmaması gerekir. Yazar gerekirse, vak'a ile ilgili çözüm önerilerini vak'anın dışında kaleme alıp kullanıcılara aktarabilir, ancak bunu vak'anın içinde yapamaz.

Bir vak'a etüdü

- Kesinlikle gerçeklere dayanmalıdır.
- Yaşandığı tarih belirtilmelidir.
- Yazar şahsi görüşlerini asla vak'anın içine yazmamalıdır.
- Vak'anın ilgi çekici olması için bir senaryo yaratılabilir, ancak işletmecilik durumunun özünü bozmamalıdır.
- Vak'anın tartışma ortamında kolay kullanılabilmesi için rakam yuvarlaklaştırmaları yapılabilir.
- Vak'a içinde bazı referanslara yer verilebilir, örneğin şirketin faaliyet raporu. Ancak bir kaynakça veya okuma listesi yer alamaz, bu bir makale değildir, eklenmesi yazarın kişisel görüşlerini aktarması niteliğindedir.
- Vak'anın sonuna (*şart olarak görülmemelidir*), yönlendirici bazı sorular koyulabilir.

Vak'alardaki senaryolar gerektiğinde konun özünü bozmayacak biçimde değiştirilebilir. Bu konudaki ilgi çekici bir örnek tanınmış Smoky Valley Cafe vak'asının ilk baskısı ile son baskısı arasında renkli senaryo değişikliğidir (Yücel, Editör, 2016: s.3)

İyi bir vak'a etüdü durumun özelliğine bağlı olarak uzun yıllar kullanılabilir. Buna örnek olarak aşağıdaki tablo ilgi çekici bulunabilir (Tablo 1). 1956 yılında Harvard Business School'da kullandığı vak'aları "Management Accounting – Text and Cases" isimli kitabında toplayan Robert N. Anthony'nin bu eseri uzun yıllar boyunca yeni basılmaları yapmış, hatta vefatından sonra son kez basılan ve üç yazarlı hale gelmiş 13.basısında (Robert N. Anthony, D.F. Hawkins, K.A. Merchant, Accounting, Text and Cases, 2011) birçok vak'ayı yıl ve rakam güncellemeleri ve isim değişiklikleri ile yine kullanmışlardır. (Anthony, 1956, Anthony vd., 2011). Bu da iyi bir vak'anın ölümsüz olmasa bile uzun yıllar işletmecilikte yaşanan ilgi çekici bir durumun canlı kalabileceğinin göstergesidir. Tablo, eserin ilk beş bölümü ile sınırlanmıştır.

Tablo 1: Uzun Yıllardır Kullanılan Vak'alara Örnekler

Management Accounting, 1956 (First edition)		Accounting, 2011 (Thirteenth Edition) yeni isimle		Konusu
Smoky Valley Cafe	sayfa 62	Lone Pine Cafe (A)	s.48	Bilanço kavramı
John Bartlett	s.82	Dispencers of California	s.74	Geleceğe yönelik bilanço ve gelir tablosu
Aurora Motor Motel	1956 öncesi, HBS	Pinetree Motel	s.75	Gelir tablosu, performans ölçülmesi
Corby Company	103	Save Mart	s.104	Finansal tabloların hazırlanması
Palmer Company (A)	1956 öncesi, HBS	Stern Corporation (A)	s.132	Şüpheli alacaklar
Palmer Company (B)	1956 öncesi, HBS	Stern Corporation (B)	s.196	Sabit kıymetler
Brazos Printing Company	s.123	Stafford Press	s.199	Sabit kıymetler
Marrett Manufacturing Company	s.135	Browning Manufacturing Company	s.164	Üretim işletmesi gelir tablosu

4. VAK'A GELİŞTİRME SORUNLARI

1950'lerdeki uygulamalarından itibaren ülkemizde işletmecilik alanında vak'a yazmakta bir dizi güçlük ile karşılaşmıştır. Bunların başında, isimler değiştirilse dahi Türk iş hayatının işletmecilik ile ilgili durumlarını dışa açmaktaki isteksizliği gelir. Bu nedenle çoğunlukla Amerikan vak'aları tercüme yoluyla kullanılmıştır. Zaman içinde vak'a yazımının diğer ülkelerde yayılması sonucunda günümüzde birçok ülkenin işletmecilik durumlarından üretilmiş vak'alar Dünya'da yaygın biçimde kullanılmaktadır. Bazı vak'aların konusu, yaşandığı ülkelerin ortamına uygun iken, bazıları evrensel olarak nitelenebilecek sorunları içermektedir.

Bir vak'anın geliştirilmesinde mutlaka aşağıdaki aşamalardan geçilmesi gerekir.

- İşletme yöneticileri ile mülakat yapma veya problemi çıkaran olayları gözlem altında tutma
- Vak'a metnini hazırlama
- Vak'ayı bir grup veya sınıfta test etme
- Öğretim notunu hazırlama (vak'a yöneticisine yönelik)
- Vak'ayı veren firmadan izin alma

Bunların herhangi birindeki eksiklik o vak'anın istenen biçimde tamamlanamadığını gösterir. İşletme vak'alarının geliştirilmesinde işletmelerin verilerini paylaşmakta veya bunların yayınlanmasında çekimser davranması en önemli engeldir. Özellikle muhasebe veya genel olarak mali konularda bu engel çoğu kez daha güçlü olabilmektedir.

Ancak bunun kadar önemli bir diğer sorun, bu konu hakkında yeterli bilgisi olmayanların yaptıkları çalışmalarınıdır. Vak'anın gerçeklerle ilgisi olmadığı dipnotu taşıyan veya vak'alara kaynakça eklenmesini isteyen, ya da kayıtdışı işlemlerle ilgili kayıt örneği talep eden çalışmalara ve hatta editörlüklere maalesef rastlanmaktadır.

Vak'alar, kamuoyuna açıklanmış veriler üzerinde de çalışma yapılarak yazılabilir. Günümüzde bu şekilde "finansal raporlama" konusunda yazılmış çok değerli vak'alar mevcuttur. Ancak "yönetim muhasebesi" alanında işletme içinde çalışma yapmak gerektiği için o konuda daha istekli olmak gerektiği söylenebilir.

Hazırlanan bir vak'a mutlaka test edilmelidir. Bunun en iyi yolu, bir tartışma grubunda vak'anın ele alınması ile olur. Bu denemenin sonunda vak'a daha iyileştirilebilir.

Vak'a öğretim notu ise, kullanacak kişiye yön veren niteliktedir, çözüm değildir. Ancak günümüzde, biraz da ticari kaygılar nedeniyle, ders kitaplarına ek olarak sadece öğretim üyelerine sunulan çözüm kitapları, zamanla öğrencinin eline geçmekte ve bu da eğitimin amacını yok etmektedir. Vak'alarda çözümler kişiseldir, hazır çözüme ulaşan bir öğrencinin bunu kesin çözüm olarak algılayacak olması büyük tehlikedir. Çözüm vak'a yazarına ait dahi olsa işletmecilik durumunun kesin sonucu olarak kabul edilemez.

Günümüzde kamuya açık bilgilerin yaygınlaşması bir vak'a kaynağı olarak görülebilir. Ancak biraz önce belirtildiği gibi bu veriler her alanda bir vak'a yaratmak için sınırlı yapıya sahiptir.

İşletmecilikte yaşanan bir durumun izin alınmadan kaleme alınması ve yayınlanması ise, özellikle kişisel verilerin korunmasının çok önemli görüldüğü günümüzde sorun yaratabilir. Ayrıca ilgi çekici bir işletmecilik durumun yakalanması sürekli gözlemler gerektirebilir.

Bu nedenle vak'a yazarlarının telif başta olmak üzere, ciddi biçimde teşvik edilmesi esastır.

5. VAK'A UYGULAMA SORUNLARI

İyi bir vak'a tartışması gerçekleştirilmenin ön şartları, ilk aşamada öğrenci veya katılımcının vak'a önceden okuması, üstünde çalışması, gerekirse vak'anın çözümünde kullanabileceğini düşündüğü bilgilere ulaşması, ikinci aşamada bunu bir grup çalışmasında diğer öğrencilerle tartışması ve üçüncü aşamada bunu sınıf tartışmasında görüşmesidir. Bu aşamalarda grupların uygun sayıları 10-15, sınıfın sayısı 50-75 olması iyi bir vak'a tartışması için arzu edilen düzeylerdir. Keza grup çalışması odaları ve sınıf dizaynının da buna uygun olması gerekir. İşletme İktisadi Enstitüsünün başarılı biçimde vak'a metodu kullandığı yıllarda tüm bu koşullar sağlanmaktaydı. (Aysan vd; 2021: 3)

Keza vak'a tartışması (dersler) normal bir ders saatinden daha uzun olmalıdır. Günümüzde çok değişik yetki problemleri nedeniyle buna uygun program dizayn etmek mümkün olamamaktadır. Keza notlama sistemi de (kanaat notu verilmesi) çeşitli kurum sınırlamalarına tabi olmaktadır.

Ayrıca vak'a metodu ile ders verecek bir öğretim üyesinin bu konuda yetiştirilmiş olması esastır. Bunun başında kendisinin de böyle bir eğitmen geçmiş, yararlarına inanmış, bu metodu kullanarak ders yapma isteği olan, telif vak'alar yazmış bir kişi olması idealdir.

Vak'a metodu ile ders yönetmekteki en önemli tehlike, öğretim üyesinin kendi çözümünü öğrenciye anlatmasıdır. Böyle bir uygulama bütün amacın dışına çıkmak olur. Öğretim üyesi ne kadar bilgili olursa olsun, kendi çözümünü aktarmamalıdır. Gerekirse konuyu (vak'ayı değil) bir ders gibi anlatabilir, bilgi aktarabilir, ancak tartışmalar mutlaka öğrencilerce yapılmalıdır. En iyi vak'a tartışması sınıfta bitmeyendir.

Son iki yılın pandemi koşullarında yaygınlaşan çevrim içi (online) eğitim düzeninde vak'a uygulamalarının nasıl yapılabileceği bir diğer önemli konudur. Dijital dünyanın imkanları vak'a tartışmalarında önemli bir avantaja çevrilebilir. Çevrim içi eğitimde en önemli güçlük alanı grup çalışmalarının etkin yapılıp yapılmadığının denetimidir. Bununla birlikte, aynı problem yüz yüze eğitimde de vardır. Teknolojinin çok hızlı geliştiği günümüzde, ki daha ileri gideceğini de rahatlıkla öngörebiliriz, mesafe koşulunu da aşmanın vak'a tartışmalarına ciddi katkıları olabilir.

SONUÇ VE VAK'A GELİŞTİRME MERKEZİ KURULMASI ÖNERİSİ

Uzun yılların deneyimleri eğitimde vak'a metodunun kullanılmasının olumlu sonuçlarını ortaya koymakta, ancak ülkemizde arzu edilen düzeyi yakalayamadığımızı göstermektedir. Araştırmacı, çağdaş biçimde tartışabilen ve böylelikle topluma daha çok katkısı olabilecek kişileri yetiştirebilmek için vak'a eğitimi heyecanına tekrar kapılmak gereklidir.

Dünyanın çeşitli ülkelerinde vak'a eğitim metodu önemli ölçüde kabul görmüş bununla ilgili çeşitli merkezler de kurulmuştur. Bunların en önemlilerin başında 1973 yılında Büyük Britanya ve İrlanda'da kurulan "Case Clearing House" gelmektedir. Yirmi iki yüksek öğretim kurumunun ortak girişiminin sonucu olarak bu merkezin amacı vak'a eğitim dokümanlarını işletme akademisyenleri arasında paylaşmaktır. Merkezin faaliyetlerinin Avrupa'da geniş biçimde yayılması ile 1991 yılında ismi "European Case Clearing House" olarak değiştirilmiştir. Daha sonrasında ise faaliyetlerinin ABD başta olmak üzere çeşitli ülkelerde de yaygınlaşması ile 2013 yılında merkezin ismi "The Case Center" olarak yeniden isimlendirilmiştir. Günümüzde The Case Center bağımsız, bağımsız, kâr amacı gütmeyen, üyeliğe dayalı, sermayesi olmayan bir eğitim kuruluşudur. Merkezin vak'a metodu ile eğitimin önemine dikkat çekmek üzere çok çeşitli faaliyetleri vardır.

Ülkemizde ise 1970'li yıllarda Sevk ve İdarecilik Vakfı (SİEV) isimli bir kuruluş bu alanda önderlik yapmış, hazırlanan vak'aları değerlemiş, telif bedeli ile satın almış, daha sonra ilgilenenlerin kullanımına sunmuştur. Ancak zamanla metodun kullanımına gelen çeşitli engeller sonucunda SİEV tarihe karışmıştır. Günümüzde bu amaca hizmet edecek bir oluşuma büyük ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın yazarlarından birinin girişimi ile İ.Ü.İ.F.Muhasebe Enstitüsü 2015 yılından itibaren yeniden vak'a çalışmalarına hız vermek için çabalara başlamıştır. Ancak bir vak'a geliştirme merkezi, kesinlikle üniversitelerin dışında olmalı, ehil kişilerce yönlendirilmeli ve vak'a yazımı ve kullanımına katkı vermelidir. Bu yapılamadığı takdirde, vak'a geliştirme yalnızca bu konuda uzmanlığı olanların yaptıkları veya yapacakları ile sınırlı kalabilir.

KAYNAKÇA

- Aktuğlu, M.A., Nejat Akıncı, Tuna Taner, Muhasebe Eğitiminde Kullanılması Gereken Ders Araç ve Gereçleri, I. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, 20-21 Mayıs 1979 (aynı isimli sempozyum bildiri kitabı içinde, s. 286-303).
- Anthony, Robert N., Management Accounting – Text and Cases, Richard D.Irwin, Inc., Homewood, Illinois, 1956
- Anthony, Robert.N., David F.Hawkins, Kenneth A.Merchant, Accounting – Text and Cases, Thirteenth Edition, McGraw-Hill, Irwin, 2011
- Buckley, John.W, M.H.Buckley, Hung-Fu Chiang, (Çev.: M.Gecikligün, İ.H.Albayrak) Araştırma Yöntemleri ve İşletme Kararları, İ.Ü.İ.F.Muhasebe Enstitüsü, İstanbul, İstanbul 1980
- Aysan, Mustafa A., Göksel Yücel, Burcu Adiloğlu, Türkiye’de Lisansüstü İşletmecilik Eğitiminde Bir Kuyruklu Yıldız: “İşletmecilik İhtisas Programı”, Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi, Temmuz 2020, Sayı 19, s.3-24
- Harvard Business School, Case Method 100 Years, 2021, <https://www.hbs.edu/case-method-100>
- MUDEP – Muhasebe Denetimi Çalışanları Platformu, 5 Mart 2022, İşletmecilik Eğitiminde Vak’a Metodu, Çevrimiçi toplantı.
- Pazarcık, Yener, Türkiye’de İşletme Yüksek Lisans Eğitiminde İlk Adım: İşletme İdaresi Programına İlişkin Bir Sözlü Tarih Çalışması, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi, 2016, Cilt 45, Özel Sayı, s.9-25)
- Sarıkamış, Cevat, Vak’a Geliştirme Rehberi, Sevk ve İdarecilik Eğitim Vakfı, İstanbul, 1973
- Sariođlu, Kerem, Muhasebe Eğitiminde Vak’a Etüdlerinin Önemi, XXXIV.Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu, 13-17 Mayıs 2015, (aynı isimli sempozyum bildiri kitabı içinde, s.153-166)
- The Case Center, <https://www.thecasecentre.org>
- Yalçınkaya, Akansel, Murat Koraltürk, Yayınlan(ma)mış Hatıralar Bağlamında Türkiye’de Yükseköğretimin Amerikanizasyonu: Kurucu kadroya İlişkin Anlatılar ve İşletme İktisadi Enstitüsü, Journal of Research in Business, June 2020, Marmara Üniversitesi İşletme Fakültesi, s.28-55
- Yücel, Göksel, İşletmecilikte Araştırma ve Temel Araştırma Stratejileri, İ.Ü.İşletme Fakültesi Dergisi, Cilt 19, Sayı 1-2, Nisan-Kasım 1990, s.67-76.
- Yücel, Göksel (editör), “Smoky Valley Cafe Vak’ası Hakkında”, Vak’alar 2016, İ.Ü.İ.F.Muhasebe Enstitüsü, İstanbul, 2016.

EKLER

Ek 1

MUDEP Muhasebe Denetimi Çalışanları Platformunun 5 Mart 2022 tarihinde düzenlediği toplantıda vak'a metodu ile eğitim alanların sundukları görüşler:

(Görüşler esas olarak Necdet Öztok tarafından toplanmıştır. Tüm görüş belirtenler, 1975-76 döneminde İşletmecilik İhtisas Programında aynı sınıfta yer alan kişilerdir. 8.görüş, Sedat Karahan, sesle kaydedildiği için aşağıda yer almamaktadır. Ancak öncekilerle aynı minvaldedir.)

1.görüş (Necdet Öztok, CFO)

Sınıfımız farklı üniversitelerin, farklı bölümlerinden gelen 50 civarında arkadaştan oluşuyordu. Çalışma gruplarına ayrılmıştık.

Bizlere yazılı olarak verilen, gerçek hayattan alınmış bir vak'ayı, önce kendi grubumuzda konuşuyor, tartışıyor; derse hazırlıklı giriyorduk. Bu, takım çalışmasına alışmamız açısından çok faydalı oluyordu.

Klasik yöntemden farklı olarak, hocalarımız ders anlatmıyorlardı. Tartışmaları yönetiyor, yönlendiriyor, verimli geçmesini sağlayıcı müdahalelerde bulunuyorlardı.

Güzel olan tarafı, bilgiyi tartışırken alıyor ve bu arada da tartışma adabını öğreniyor olmamızdı. Bu yöntemle öğretimin bizlere, olaylara farklı ve geniş açıdan bakabilme, olay ve sorunları analiz edebilme, farklı çözümler geliştirebilme, olasılıkları görebilme, isabetli öngörülerde bulunabilme, dolayısıyla da doğru kararlar verebilme becerisi kazandırdığını düşünüyorum.

En büyük kazanımım ise, güven duygumu arttırmış olması idi.

2.görüş (Fehmi İncidiş, turizm işletmesi sahip ve yöneticisi)

Vak'a metodu ile eğitim bizlere çözüm için medenice tartışmayı, karşı fikri dinleyip anlamayı, fikrimizi iyi anlatmayı, karşı fikre saygı duymayı, fikrimizi düşüncemizi ürettiğimiz çözüm yolunu anlatırken karşı tarafı kırmadan ikna etmeyi, bu konularda pratik yapmayı, okuduğumuzu anlamayı, konunun püf noktasını yakalamayı öğretti.

Nitekim Enstitüde aldığım eğitim sonucu, tüm iş hayatımda karar verirken konuyu enine boyuna irdeleyip alternatif kararları zihnimde tartışıp en sağlıklı kararı vermeye çalıştım. Sonuç: Vak'a ile eğitim doğru karardır.

3.görüş (Remzi Toprak, tekstil üreticisi)

2.görüşün tamamına katılıyorum. Durumu çok güzel özetlemiş. Eğitim sisteminde insanların sorgulayıcı bireyler olması için bu sistem uygulanmalı. Sorgulayan, doğru ve de hakça bir yaşamı talep eden bireylerin yetiştirilmesi için, ilkokuldan hatta yuvadan başlayarak bu yöntem uygulanabilir ve ideal eğitim yakalanabilir.

4.görüş (Ramis Uslu, elektronik mühendisi, yönetici)

İTÜ de mühendislik (elektronik) eğitimi aldım. İş hayatıma ikinci bir boyuttan bakabilmek için bu eğitim programının çok yararlı olacağını düşündüm. Programa kabul edildikten sonra aktif vak'a yöntemi ile eğitim, ile tanıştım. Doğrusu önce şaşardım. Çünkü ortada bir problem var, bütün ders boyu tartışıyorsun ancak kesin sonuç yok.

Halbuki biz mühendislikte hep matematiksel kesin sonuç almak için uğraşırız. Vak'a yönteminde her konuşmacının en isabetli sonuca ulaşmak için değişik çabaları var. Demek ki alternatif yollar da var.

Kendi aklınla birlikte bu akıllardan da istifade edebilirsen, isabetli sonuca en doğru biçimde yaklaşabilirsin. Doğru düşündüğümü iş hayatım kanıtladı.

5.görüş (Ömer Sunar, profesyonel yönetici)

Mustafa Aysan Hocamızın nezaretinde, Kontrol dersinde, sınıfta vak'a çözümü için tahtaya kalktım. Vak'a ile ilgili formülleri ve çözüm hesaplamalarını yazıp sınıfa döndüğümde, sınıfın yarısı parmak kaldırmış itiraz ediyorlardı. Tekrar tahtaya döndüm, acaba matematiksel bir hata mı yaptım diye. Hayır, hata yoktu. Ormancı, mühendis, kimyacı arkadaşlarla tartışmaktan yoruldum ve bayağı da bozuldum İktisat veya işletme branşı dışındaki arkadaşlarıma... Ancak Mustafa Hoca teşekkür ederek dersin çok başarılı geçtiğini söyleyince, "Hocam neresi başarılı? Nihai çözüme varamadık", deyince, Hoca koluma girip cam kenarına götürdü. "Ne görüyorsun" diye sordu; "Polis ve jandarma" dedim. "İşte.." dedi, "tartışmayı beceremeyenler birbirine zarar vermesin diye tedbir almışlar. Biz farklı görüşteki kişiler olarak, her vak'ayı 80 dakika hararetle tartışıyor ama kavga etmiyoruz. Akademik kariyer yapan arkadaşına kızıp sinirleniyorsun. Peki, ileride ilkokul mezunu işverenini nasıl ikna edeceksin? Bir bakıma bunun antrenmanını yapıyorsunuz. Ayrıca en önemlisi, her vak'anın dediğiniz gibi tek çözüm olsa idi, bunları içeren kitap yazar, firmalara dağıtırdık. Size de gerek kalmazdı. "

Unutmadığım bir anımdır.

Sonuç olarak vak'a metodu ezbercilikten kurtulup, çözüm yolu için araştıran, tartışan, tartışmayı ve farklı görüşleri dinleyen ve istifade etmeyi beceren bireyler yetiştirmeye yönelik bir metod. Bence bunu büyük ölçüde başarıyor da.

6.görüş (Gökhan Akkan, tıp profesörü)

Vak'a metodu ile eğitim veren Enstitüyü benim gibi mühendis olan bir arkadaşımın duymuştum. İyi ki de duymuştum.

Biz matematik kafalılar, aslında bir problemin çok farklı şekilde çözülebileceğini, birden fazla doğru olabileceğini gördük orada. Genç yaşlarda medenice tartışmayı öğrendik. Kendi savımızı doğru sunmayı ve savunmayı, eleştirilere cevap verebilmeyi, eksik yönlerimizi tamamlamayı, kısaca hayatı öğrendik. Ben daha sonra hiç mühendislik yapmadım. Tıp Fakültesine geçip akademik yaşamı ve hastaları seçtim. İşte o zaman gerçek vak'alarla karşılaştım ve ben buna hazırdım. Özellikle araştırmalarımın problemlere çok yönlü yaklaşmamı kolaylaştırdı, önümü açtı. Daha sonra idari görevlerimde de yoluma ışık tuttu. Hemen hiç yanlış karar vermedim diyebilirim. Biraz iddialı laf oldu ama ne yapayım, okul egomuzu çok yüksek tutmayı da öğretti.

7.görüş (Metin Taş, insan kaynakları, sendikacı)

Okulda çalışma hayatımın sağlam temellerini attığımı düşünüyorum. Çünkü vak'a metodu bize birden fazla çözüm fikri üretmeyi, gerekirse her kademedeki çalışma arkadaşlarımızın fikirlerini alarak çözüm üretmeyi, bir işletmenin başarısı için herkesin iyi kötü fikrinin önemli olabileceğini öğretti.

Ben, şahsen sendikal çalışmalarımın (ki yaklaşık 300 işletme ve 250.000'e yakın işçi) ve sonraki idarecilik yıllarımda, vak'a metodu ile yetişmemin büyük faydasını gördüm.